

17

SCIENCE DYNAMICS REVIEW®

*ILLIS QUI SCIENTIAM AMANT
ČASOPIS PRO ROZVOJ SYSTÉMOVÉ VZDĚLANOSTI*

**V TOMTO ČÍSLE:
IN HOC NUMERO:**

Pax otium parit - str. 2

Průvodce systémovým myšlením - str. 16

Manažerské modelování I - str. 17

Pax otium parit

de relatione inter pacem et pigritiam...

-aur-*

Abstrakt: Rozsáhlý článek je zaměřen na druhý výrok slavné antické složené moudrosti o vztahu míru a aktivity, či její absenci. Diskuse i experimenty jsou vedeny ve třech oblastech, kdy první zahrnuje opatřování zdrojů, druhá postupnou versus jednorázovou traumatizaci a třetí rozvoj moudrosti, která je po řeckém vzoru nazývána „Schopnost porozumět podstatě věci“. Zkoumání platnosti výroku a závěry prvního experimentu jsou v dalším textu aplikovány na prvky a postupy výchovy dětí v rodinách a hypotézy jsou opět ověřeny simulací dynamické struktury. Ve třetí části je obsáhle diskutováno téma autority: její dynamika, důsledky její absence a simulací scénářů je hledán vítěz při střetu rodičovské autority s pýchou potomka.

Abstraktum: Articulus amplissimus intenditur in alterum dictum celeberrimae antiquitatis sapientiae compositae de relatione pacis et activitatis, vel eius absentiae. Disputationes et experimenta fiunt in tribus regionibus, quarum prima includit comparationem fontium, secunda traumatizationem gradualem versus unicam, et tertia progressionem sapientiae, quae secundum exemplum Graecorum appellatur "Facultas intellegendi essentiam rerum". Investigatio veritatis dicti et conclusiones primi experimenti in textu sequente applicantur ad elementa et rationes educationis puerorum in familiis, et hypotheses iterum simulando structuram dynamicam comprobantur. In parte tertia late tractatur thema auctoritatis: eius dynamica, consequentiae absentiae eius, et simulando scaenaria quaeritur victor in conflictu auctoritatis parentum cum superbia prolis.

Tak tedy: “Tři dobré matky porodily tři zlé syny...” Hostilně naladěné konzervativní obránce češtiny, a obecně vzdělance, opět nepotěším. Druhou **matkou**, porodivší zlého syna je totiž **mír**. Neživotný a **mužského** rodu. A aby to bylo ještě horší, **synem** je **lenost**. Že je též mrtvý, je jen malý detail. **Syn** je, podle současných pravidel, rodu **ženského**. Víím, co chcete namítnout. Že syn ženského pohlaví matky mužského pohlaví je dnes, zejména v tzv. progresivních kruzích, normou, ale ve **vzdělaném mozku**** to přesto vyvolá hyperaktivaci anteriorního cingulárního kortexu***. Někteří klasičtí autoři při kognitivním konfliktu doporučují: „Nenechte se zmást, držte se svého rozumu a moudrosti zděděné po předcích!“ Jejich rada má ovšem význam pouze v případě, že vám předkové **nějakou moudrost zanechali**... Jak obecně známo, výchozí bod cesty k moudrosti, *principium sapientiae*, je definován exaktně. Je jím, snad trochu překvapivě, *timor Domini*. Nebyli-li vaši předkové bohobojní, nezbyvá vám, než zahájit tradici moudrosti *in familia tua* vlastním úsilím. Pokud to ve vás vyvolalo otázku, zda cesta k domině tedy začíná ve Východním Timoru, raději zatím nikam nechoďte.

* Kontakt do redakce: SDR@sciencedynamics.net

** Míňen mozek, jehož majitel dosáhl vzdělanosti, nikoliv pouhého vzdělání...

*** Jedna ze součástí mozku, aktivovaná mj. při kognitivním konfliktu

S překladem věty o druhé matce a jejím potomkovi z latiny je to ještě daleko komplikovanější. *Otium* lze přeložit, podle mně dostupných zdrojů, výrazem ze čtyř skupin významů. Zaprvé může být **rekreací** či **volným časem**. Za druhé časem nebo obdobím vyhýbání se činnosti: **zahálkou** či **nečinností**. Za třetí jej lze přeložit jako **mír**, **klid** nebo **ticho** a konečně za čtvrté jej lze v češtině vyjádřit výrazem „**klídek**“.

***

Kombinací výrazů lze tudíž získat sedm výroků, které se liší intenzitou i významem. Že **mír** přináší **klid** nebo **ticho**, lze přijmout, ani **klídek** nikoho neuráží. Výrok „**mír** plodí **mír**“ byl v historii vyvrácen tolikrát, že jej můžeme odložit stranou jako zbytečný, a zbývá tedy poslední kombinace, že **mír** plodí **zahálku** a v extrémnější podobě dokonce **lenost**. Volba kombinace, kterou měl s nejvyšší pravděpodobností na mysli autor výroku o neblahých následcích trojího početí není obtížná. Stejně jako v případě zrození nenávisti má být potomek **špatný**, nebo dokonce **zlý**. Osobně neshledávám nic *a priori* špatného na rekreaci, volném času či klídku a ticho dokonce miluji a aktivně vyhledávám. Pro dříve narozené Pražáky dodávám, že kdybych byl Husákem, nechám si také pod úřadem postavit tunel****. Z uvedeného vyplývá, že **mír**, podle autora výroku, **plodí zahálku**.

**** Pro neznalé a nepražáky. Vyhledejte termín „Husákovo ticho“.

Lze nalézt překlady výroku do češtiny, které výraz „zahálka“ neužívají a explicitně hovoří o lenosti. Pro lenost se v latině užívá dvou výrazů. *Pigritia* je spíše leností tělesnou, *acedia* leností duševní či duchovní. Ať zvolíme zahálku nebo lenost, ani jeden z výrazů není v žádné kultuře, která stojí za zmínku, považován za ctnost. Mnou často citovaný Šalomoun uvádí, že „*Pigredo immittit soporem, et anima dissoluta esuriet*“, tedy „lenost uvede do mrákot; zahálčivá duše bude hladovět“ čímž nám trochu komplikuje výklad, protože nepíše *anima acedia*, ale *dissoluta* a po výrazu *otium* (v latině neutrum) není ani památky. Slavná chvála znamenité ženy

popisuje její vlastnosti mnoha vzletnými verši, nás zaujme ještě více: „*Consideravit semitas domus suae, et panem otiosa non comedit.*“ - „...a nesyť se chlebem lenosti.“ Výraz *otiosus* je odvozen z výrazu *otium* a tak můžeme, *cum grano salis*, říci, že překlad *otium* jako lenosti je pro účely našeho výkladu přijatelný. Na obrázku 1 si prohlédněte, jak lenost znázornil Bruegel starší. Sám bych to lépe nedovedl.

Stačí chvíli číst a našinci je jasné, proč Sírachovec nepatří ke kánonu. Pokud ve vás ale deuterokanonické spisy odpor nevyvolávají, odkazoval na ně svého času i arciprotestující Komenský, najdete v nich následující radu: „Ulož mu práci, ať

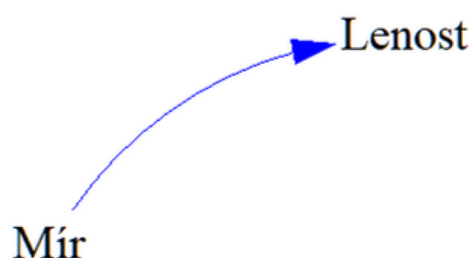

Obr. 1 Pieter Bruegel starší - Desidia. Přebkrásná alegorie lenosti ze série Sedm smrtelných hříchů.

nezahálí, zahálka učí mnohé špatnosti.“ Výsledné špatnosti nejsou taxativně uvedeny, ale je dobré vědět, že Sírachovec píše o **otroku**. O několik veršů dříve totiž uvádí: „Zaměstnej otroka a budeš mít klid, ponech mu volné ruce a bude hledat svobodu.“ Sírachovcových rad je hojně užíváno do dnešních dnů. Všimněte si, že ve verši **není** uvedeno „zaměstnej otroka **smysluplnou** prací“, a tak je v nejrůznějších organizacích, využívajících otrockou práci, známo, že otroky je třeba **zabavit**. Lhostejno pak, zda se jedná o úřad či nějakou korporaci. Zabavit zbytečnou, nesmyslnou či dokonce obecně škodlivou činností, povinným studiem a adherencí k ideologiím, které pak takové organizace vnucují lidu jako povinnou součást svých produktů, na které mají nezřídka monopol. A nikomu z otroků jeho skutečný status nedojde. Natož, aby hledal svobodu. Ideologicky zpracován, považuje svobodu za stav, ve kterém se nachází. Říká si dokonce **liberál** (z latinského *liber*, svobodný). Opovrhované pravidlo *cuius regio, eius religio* je v plném rozsahu zpět a při síle. Další text je určen těm, kdo se domnívají, že otroky nejsou. Šalomoun píše, že *manus fortium dominabitur; quae autem remissa est, tributis serviet*, tedy „pracovitým rukám bude svěřena vláda, zahálčivost však vede k porobě“. Pro neznalé výrazu „poroba“ dodávám, že je synonymem otroctví, ale český překlad je nepřesný. Zahálčivost vede k **placení tributu**, tedy k **daňové povinnosti**. Zde bych mohl skončit, protože z těch, kteří jsou schopni tyto texty číst a pochopit, platí daně všichni...

Smíš hnípat, vždy však ve spěchu a polichotit blbu, vždyť předpokladem úspěchu jest implantace hrbu - svět si ho žádá!... Nuž ponechme mistry cvrlikat na hřadě, ne každý je dost bystrý pro místo

v úřadě...* Nám ostatním bez hrbu však zůstala nezodpovězená původní otázka. Teď sice víme, co je následkem lenosti, ale mechanismus, kterým **mír lenost plodí**, jsme dosud nepopsali. Znázornění, kterého jsem se dopustil už v SDR 16 pro velký úspěch zopakují na obrázku 2. Stejně jako u nenávisti, i zde diagram k pochopení nikterak nepřispívá.

Obr. 2 Nic neříkající vyjádření vztahu míru a lenosti dle výroku dávného mudrce...

Pokud čekáte nějaké hlubokomyslné zdůvodnění skutečné vazby mezi mírem a leností, nejspíš budete zklamáni. K vysvětlení celého problému nám stačí prostý Newtonův zákon setrvačnosti: „Jestliže na těleso nepůsobí žádné vnější síly nebo výslednice sil je nulová, pak těleso **setrvává v klidu nebo v rovnoměrném přímočarém pohybu**.“ Jestli vám vadí to **těleso**, substituujte ho výrazem „Jardu“, „Štěpána“, „Verunku“, „Čudlíka“, „Erika“, „Matýska“, „Máju“, „Baruchu“ nebo jak se zrovna jmenujete a vysvětlení je na světě. Proč by kdokoliv něco dělal, když na něj **nepůsobí** žádné **vnější** síly, nebo je jejich výslednice nulová? Setrvává v klidu, nebo v rovnoměrném přímočarém pohybu směrem k Olšanským hřbitovům. Jistě, dorazí tam *post tempora multa*, ale jednou tam prostě bude. Ještě snad zbývá dodat, že čím větší je jeho či její hmotnost, tím větší vykazuje setrvačnost a ani odpor veškerého vzduchu na planetě s vysokým obsahem CO₂ ho nezastaví.

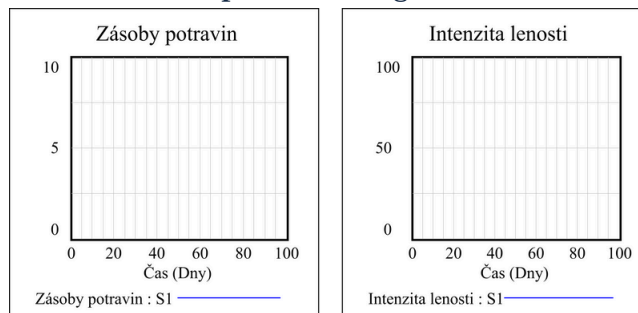
Jinak řečeno, člověk, kterého nic nenutí, aby vykazoval **smysluplnou** činnost, žádnou takovou činnost vykazovat **nebude**.

* Karel Kryl, Pochyby

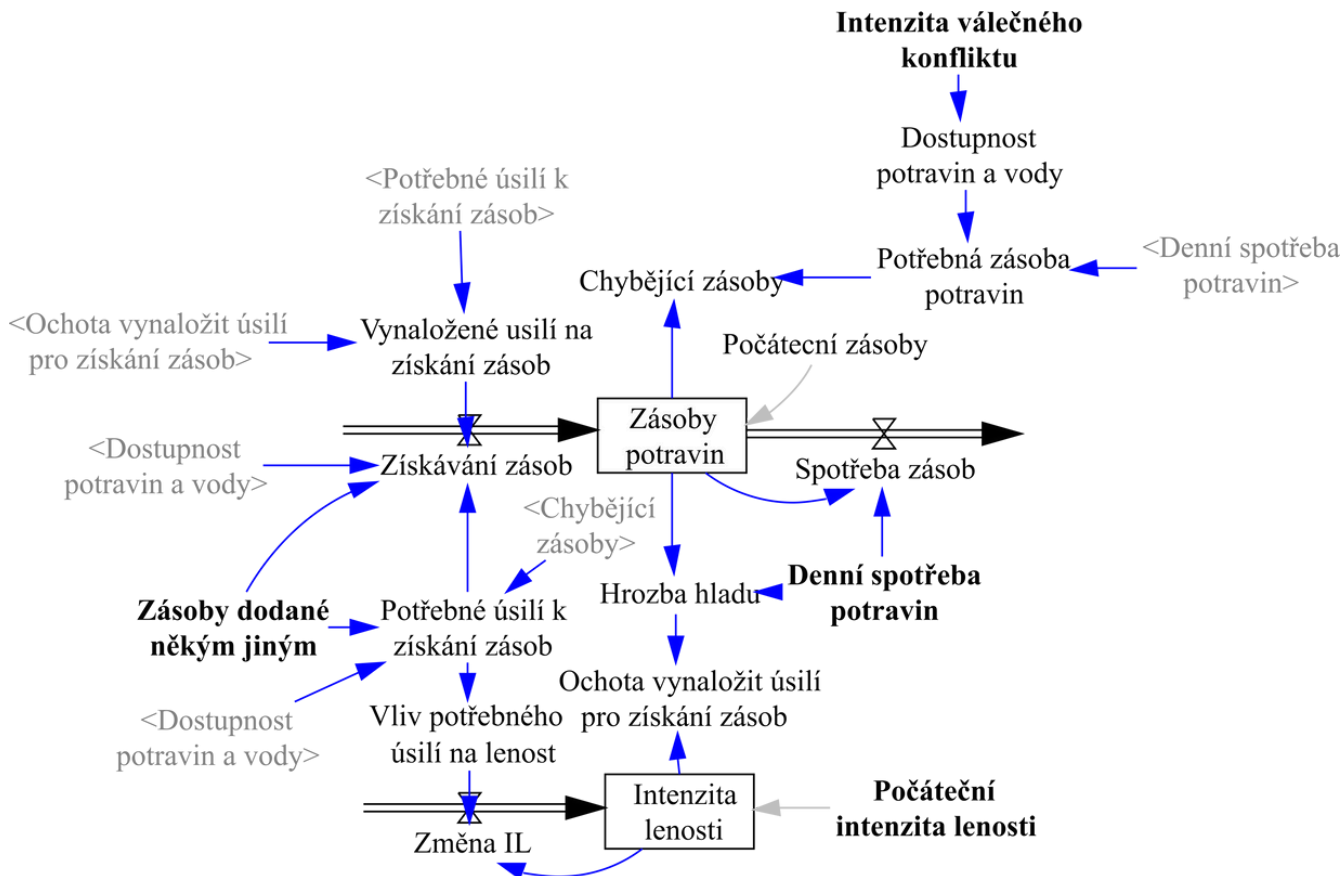
Klíčovou (exogenní) konstantou je *denní spotřeba potravin*. Přísně vzato v reálném životě jde o proměnnou, která s věkem postupně narůstá, dosahuje vrcholu v dospělosti a ve stáří opět klesá v závislosti na zdravotním stavu až téměř k původním kojeneckým hodnotám a následně nule. *Denní spotřeba potravin* snižuje *zásoby potravin*, které jsou doplňovány *získáváním zásob* v objemu daném *chybějícími zásobami*. Objem *chybějících zásob* je dán hodnotou *zásob potravin* a *potřebné zásoby potravin*, která je funkcí *denní spotřeby potravin*. Hlavní zpětnovazební smyčka je pochopitelně **záporná**, zásoba jí má být udržována v blízkosti potřebné zásoby. **Zpoždění** mezi *získáváním zásob* a *zásobami potravin* vyvolá ve smyčce **oscilace**, ale na to jsme u všech **dodavatelských systémů** s **nenulovým zpožděním** zvyklí. Tím jsme popsali materiálovou část systému a zaměříme se na část behaviorální. Čím více zásob chybí, tím většího úsilí je třeba k jejich získání. Poměr mezi *denní spotřebou potravin* a *zásobami potravin* určuje **dosah zásob**, který je nepřímo úměrný *hrozbě hladu*. Vynaložené úsilí na získání zásob je funkcí *potřebného úsilí k získání zásob* a *ochoty vynaložit úsilí pro získání zásob*, výslednou hodnotou je potom logicky menší z obou vstupů. Je-li potřebné úsilí menší než ochota, bude vynaložené úsilí rovno potřebnému. Bude-li nižší ochota než potřebné úsilí, vyhraje hodnota ochoty. Čím nižší je *potřebné úsilí k získání zásob*, tím vyšší bude *intenzita lenosti*, jejíž hodnota snižuje *ochotu vynaložit úsilí pro získání zásob*. *Ochota* je ovšem zvyšována *hrozbou hladu*. V diagramu je uvedena ještě jedna exogenní proměnná. Význam *zásob dodaných někým jiným* zřejmě není třeba podrobně vysvětlovat. Zkuste mentálně simulovat scénář, ve kterém bude *denní spotřeba potravin konstantní* a *zásoby*

dodané někým jiným budou nulové. Jinak řečeno, veškeré úsilí o obstarávání zásob bude závislé na aktivitě daného jedince. Jak se bude vyvíjet stav *zásob potravin* a *intenzita lenosti*? Svou představu nakreslete do prázdného grafu níže:

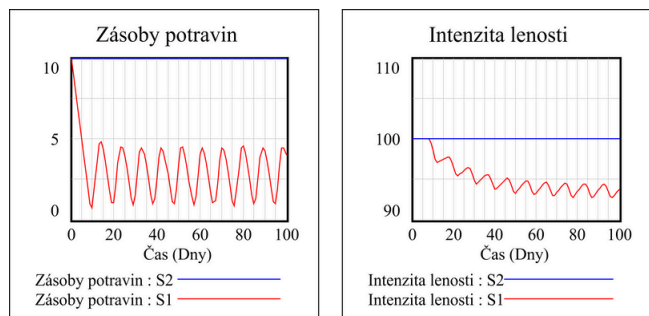
Jak se budou oba parametry vyvíjet, pokud CLD z obrázku 3 převedeme do formy **diagramu toků** a budeme ho simulovat? Zkuste to sami, pokud budete mít potíže s rozhodováním, které prvky je vhodné modelovat pomocí **hladin** a které **pomocnými proměnnými**, nápovědu najdete na obrázku 4. Uvedený diagram toků obsahuje některé proměnné, které v CLD na obrázku 3 nejsou. Nenechte se jimi zmást, při simulaci budou nastaveny na nulu. Simulujte scénář **S1**, ve kterém nastavíte hodnotu *počáteční lenosti* na 100 (ze sta možných), *denní spotřebu potravin* na 1, *počáteční zásobu potravin* na 10, *zásoby dodané někým jiným* na nulu a multiplikátor *potřebné zásoby potravin* bude 3. Výsledek simulace sta dní najdete na obrázku 5. Vidíme, že u člověka, který je nucen obstarávat si zásoby vlastní činností, budou zásoby podle očekávání **oscilovat** a intenzita jeho lenosti **poklesne** z původních sto a nakonec se zdá, že bude také oscilovat někde kolem hodnoty 92* plus minus dva body, podle toho, jak zásoby začnou docházet a zvýší se potřeba vyrazit je někam shánět. Ve scénáři **S2** budeme simulovat kojence, nebo jiného (neroztomilého) příživníka, který získává zásoby úsilím někoho jiného. Stačí nastavit *Zásoby dodané někým jiným* na 1, všechny ostatní

* Uváděné číselné hodnoty pochopitelně platí pro můj model. Vaše se mohou i výrazně lišit, vzor chování (pokles, nárůst, oscilace atd.) však musí být shodný.

Obr. 4 Diagram toků modelu opatřování zásob.

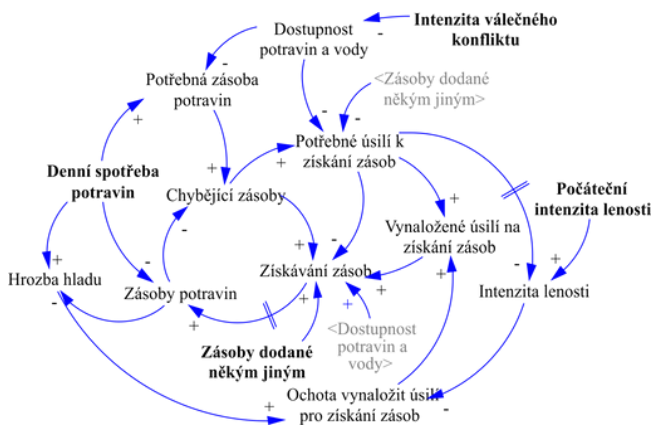
parametry nechat na původní hodnotě a spustit simulaci. Výsledek na obrázku 6 potvrzuje závěry, které jsme udělali v teoretické části našeho pojednání. *Intenzita lenosti* se ve scénáři S2, celkem pochopitelně, nezmění.

Obr. 5 Výsledek simulace scénářů S1 a S2.

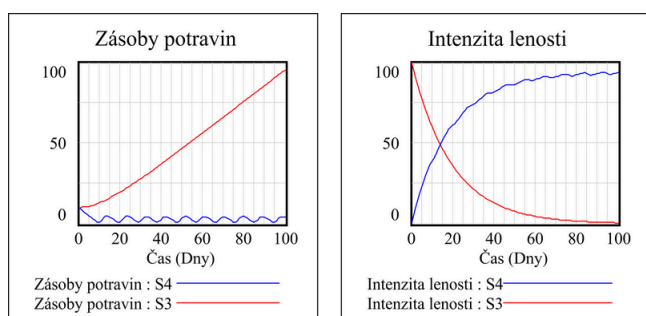
Proč by sháněl zásoby, když mu je někdo donese? Důvod pro překonání lenosti chybí, a tak kojeneček i lenoch zůstávají v klidu. Ne snad, že by na ně nepůsobila žádná síla, ve skutečnosti jsou tam síly tři, ale jejich výslednice je nulová. Tím můžeme druhou část naší hypotézy o kojenci či lenochovi považovat za **potvrzenou**. Ani se nehnu, když nemusí.

Připomínám, že první část hypotézy se týká vztahu **lenosti** a **míru**. Princip opatřování potravy se ve válce a míru příliš neliší, základní rozdíl je v **dostupnosti potravin**, eventuálně též riziku zranění či smrti při jejich obstarávání. Pro ilustraci bude stačit vzít v úvahu *dostupnost potravin a vody*, nepřímo úměrnou *intenzitě válečného konfliktu*. CLD s nově přidanými proměnnými najdete na obrázku 6. Horší dostupnost potravin v mém mentálním

Obr. 6 Kompletní CLD včetně vlivu dostupnosti potravin a vody.

modelu znamená potřebu vyšší zásoby a vyššího potřebného úsilí k získání zásob. Nepřehlédněte ještě přímý vliv *dostupnosti zásob* na samotné *získávání zásob*. Nejprve simulujme “válečný” scénář **S3**, ve kterém nebude dodávat potraviny nikdo jiný a *intenzita válečného konfliktu* bude velmi vysoká, dejme tomu nastavená na 95 ze sta možných, *počáteční intenzita lenosti* bude maximální, tedy sto. Ve výsledku scénáře na obrázku 7 (červené průběhy) vidíme, že *míra lenosti exponenciálně klesá* (téměř) k nule, takže původně zahálčivý příslušník rodu sapiens **regredoval v sysla** – má mnohem více zásob, než je schopen spotřebovat, a zásoby navíc neustále rostou!

Obr. 7. Výsledky simulace scénářů S3 a S4

Nyní zbývá otestovat poslední, „mírový“ scénář **S4**. V něm hodnoty obou proměnných ze scénáře **S3** vyměníme. *Počáteční intenzita lenosti* bude **nulová**, stejně jako *intenzita válečného konfliktu*. Začínáme tedy v míru jako pilné včelíčky. Po spuštění simulace vidíme na obrázku 7 (modré průběhy), jak to celé dopadne. *Intenzita lenosti* utěšeně roste, až dosáhne za dobu simulace slušné hodnoty 93.7 a stále má růstovou tendenci. Stovky nedosáhne, to by se stalo pouze v případě, že někdo aktivuje dodávku zásob někým jiným, ale i tak je to z nuly slušný nárůst. Zásoby jsou opět opatřovány podle podobného vzoru jako ve scénářích **S1** a **S2**. Není důvod něco schraňovat, zásoby jsou dostupné **na požádání**, a tak je jednou za pár dnů třeba se zvednout a někam pro ně jít. Neshánět, ale prostě si

je nabrat. Platnost antické moudrosti je tím **potvrzena**. Není-li třeba k dosažení požadovaného statku žádného zvláštního úsilí, **intenzita lenosti** v člověku **roste**, dokud nedojde ke **změně vnějších podmínek**. Snížení nároků na opatrování žádoucího statku lenost **zvyšuje**, zvýšení nároků působí na lenost **opačně**. Potvrzené pravidlo pro naše vyprávění má, přestože to tak nemusí na první pohled vypadat, dalekosáhlé důsledky.

Začneme ale obecně. Způsob reakce na změny prostředí (jak už vnějšího, tak i vnitřního) je dán souborem hluboce zažitých **vzorů chování**, kterým psychologie říká **osobnost**. Výraz v posledních desetiletích doznal takového úpadku, že je užíván osamoceně, bez adjektiva, bez něhož ale nemá jeho užití žádný smysl. Slovní spojení „ten člověk je ale osobnost“ v hlavách jednodušších spoluobčanů prý znamená poctu, pochvalu či uznání, ve skutečnosti je to spíše *pleonasmus*, něco jako výrok „ten člověk je ale člověk“. Přísně podle definice, slovní spojení „to je ale osobnost“ je ve skutečnosti výrokem „ten člověk je ale souborem hluboce zažitých vzorů chování!“ Pokud se snad něco takového říká o mně, nemohu si pomoci, ale za poctu to nepovažuji. Osobnost v původním slova smyslu je tedy z definice cosi, s čím se buď člověk narodil, nebo se to v něm v průběhu života zformovalo. Náš experiment s kojencem dokazuje, že v otázkách přístupu k práci to, alespoň na začátku života, pro člověka nevypadá dobře. Ač jsem kdysi obdržel Kleinovu cenu za etologii, za etologa se nepovažuji. Mám ale za to, že např. malého sysla není nutné učit syslovat. Prostě se s potřebnými vzory chování narodí. Vše, co potřebuje, je zůstat na živu tak dlouho, až může někdy po šesti týdnech opustit rodné hnízdo a hotovo. Pohlavně sice dospěje až za rok, ale syslovat už umí. Teď to srovnajme s člověkem. Sysel se, pravda, spoustu věcí učit nemusí, pravidla

yslí komunity zjevně nejsou tak komplikovaná jako u lidí. Nemusí se například učit ovládat vyměšování, chodit, mluvit několika jazyky, hrát na hudební nástroj a pamatovat si rok, ve kterém se konala námořní bitva u Salaminy*. V kontextu výše simulované struktury lze k útrapám války přidat mnoho dalších nepříjemností. Dosud opomíjenou vysokou pravděpodobnost zranění, bolesti, ztráty a prohry. Se schopností vyrovnat se s čímkoliv z uvedeného se člověk **nerodí**. K rozvoji určitých nevrozených schopností musí být člověk prostě **doveden** či **donucen**. Samotného by ho to, stejně jako kojence, ani nenapadlo. Samovolně k tomu dochází **změnou vnějších okolností** tak, aby bylo riziko udržování zranitelného stavu **neudržitelně vysoké**. Například po vypuknutí války, jak jsme viděli ve scénáři S3. Jak to ale dělalo lidstvo v dobách, kdy války nebyly? Rozvíjelo své potomstvo v umění zvládat všechny obtíže života **tréninkem** ve výše tučně uvedených disciplínách, jakousi **simulací válečných útrap**, ztrát a **výukou pracovních návyků**, k nimž bylo dítě postupně **donuceno** pohrůžkou bolesti, **bolestí**, anebo **ztrátou a prohrů** v souboji s **přípravenějším soupeřem**. Rozumní rodiče či vychovatelé věděli, že za žádnou cenu nesmí překračovat snesitelnou míru aplikace donucovacích prostředků, stejně tak ale věděli, že bez nich to prostě **nepůjde**.

Lenoch se nestane pracantem dosažením plnoletosti. S hrůzou to dnes zjišťují rodiče dnes dvacetitřicetiletých „dětí,“ které se z rodičovského hnízda nedaří vystrnadit. Klíčovou součástí výchovy **vždy bylo a bude trauma, bolest a zahanbení** následované **odpuštěním** a utvrzením o trvání rodičovské lásky a podpory. Jde o proces, který vytvoří v dítěti dojem, že rodič je rozzuřený, ačkoliv tomu tak ve skutečnosti není. Rodič ví, že dítě se všechno teprve musí naučit a neznalost

* Ve skříni leží hromada papírů o absolvování toho či onoho, na všech je moje jméno, ale Salaminu mám stále napsanou na taháku, pane učitelí...

mu, *a priori*, nelze vyčítat. Proto dítě procesem učení **aktivně vede**. Dává dítěti znát, že udělalo něco, co nemělo, vytvořením **dojmu** rozhořčení, po němž následuje bolest, aby si **příště nedovolilo takové chování opakovat – právě tak a jenom tak** se vytvoří **paměťová stopa**** o nežádoucím důsledku **škodlivých vzorů chování**, která soustavně přispívá k jejich opuštění. Jen tak začnou být hledány a vytvářeny vzory, které nevyvolají **rozhořčení okolí** a nepřinesou **bolest**. V posledních desetiletích však došlo k obrácení procesu vzhůru nohama. Dítěti je projeována láska a vyjadřováno porozumění v situacích, kdy měl nastoupit **výchovný zásah**. Rodič 1, případně rodič 2, neodvratně poškození kontaktem s progresivní vzdělávací institucí, mívají tendenci svého předškolního potomka „vychovávat“ **předložením argumentů** s využitím **sylogismů** a predikátové, či rovnou fuzzy logiky. Takovému vychovateli nedojde, že překvapení z proudu nesrozumitelných slov je záhy dítětem eliminováno bleskurychle vytvořenou obranou, spočívající v odfiltrování zvuků, které se linou z jeho výmluvných úst. Ve finální fázi má pak potomek z rozčileného rodiče, který tváří v tvář neúspěchu svého řečnického výstupu hloubku argumentů ještě stupňuje, docela slušnou legraci. A to na požádání! Po takové přednášce se pak dítě neprodleně vrací k původní destruktivní činnosti. Promptní „Ne!“, následované nepříjemným či bolestivým úkonem, poskytne dítěti cennou informaci, že bolavou ručičkou se sestřička bije o dost hůře. Nezapomínejme též na rodiče tzv. **tacitní**, kteří vychovávají potomka **mlčením**, uplatňující starou moudrost „*Si tacuisses, philosophus mansisses*“. Svě mlčení, aby nebyli, jako v případě rodičů přednašečů, považováni za hlupáky, pak protahují do délek, které jsou pro dítě skutečným utrpením. „Proč se mnou maminka už tři dny nemluví?“ je jednou z nejhorších

** Bolest zvýší hladinu kortizolu, která zajistí dokonalý zápis události do dlouhodobé paměti!

otázek, které od pětiletých capartů slychávám. Mlčení v dítěti vyvolává **zmatek**, není mu často známo, proč se to přesně děje, a hlavně **kdy to skončí!** A tak jak řečníci, tak příslušníci Řádu mlčících bratří (a sester) své děti ve skutečnosti **nenapravitelně poškozují** tím, že jim v prvním i druhém případě odpírají výchovu - to co dítěti provádějí, je vlastně uzmutím řádu a uvržením do chaosu, a proto ve skutečnosti **týráním**. Je příznakem doby, že absolventi tzv. „humanitních“ oborů vystavují svými výplody **nehumánnímu utrpení** jedince, kteří se poprvé s traumatem, bolestí a prohrou setkají ve dvaceti letech či dokonce později*. Nekřičel bych tak nahlas, ale oběti se vzápětí houfují před našimi ordinacemi a dožadují se léčby, která by je vrátila zpět do pocitu naprostého bezpečí a dostatku bezvýhradného přijetí, které má být mláděti rodu sapiens poskytováno do cca tří let věku. Divíte se, proč se poslední generaci říká **sněhové vločky****? Stačí lehký vánek a odfoukne je, stačí mírně nepříznivé podmínky a roztají a vypaří se. Nejsou schopni vyrovnat se se světem, a tak požadují na všech místech svého výskytu „bezpečné zóny“, ve kterých se navzájem ujišťují, že jim nic zlého nehrozí a „sociální spravedlnost“, která spočívá v bezpracném nároku na všechno (vzor chování kojeneček), pokud daný jedinec splní podmínky. Podmínkou je dnes například příslušnost k nějaké tzv. menšině, lidé jsou též kádrováni podle koncentrace melaninu v pokožce a výhodu získávají zastánci destruktivních ideologií, které buď už využívají, nebo brzy budou využívat výhod oficiálního náboženství. Ptám se ctihodných autorů zákonů, zakazujících výchovu: „Cožpak neznáte základní pravidlo hlubinné psychologie, že **pouze trauma má transcendentní funkci?** Uvědomujete si vůbec, co vaše snaha o

*Rada na okraj. Než začnete číst pojednání o lidském chování, zjistěte, zda autor vystudoval také biomedicínský, případně technický obor. Pokud ne, buďte velmi ostražití v přijímání jejich pohledu na věc. Vystudoval-li pouze biomedicínu či techniku, platí totéž.

ilegalizaci veškeré bolesti, zahanbení a prohry znamená?“ Obávám se, že na první z otázek by tito koryfejeové odpověděli záporně a žel, na druhou kladně. Slibují svět bez traumatu, bez bolesti a prohry. Ve skutečnosti však zákazem výchovného působení, spojeného s řádem, ke kterému je člověk veden s pomocí odměn i hrozby či aplikace bicích nástrojů, vytváří závěje sněhových vloček [4]. Takže bych mohl být šťasten stejně jako diabetolog, který pod falešnou identitou provozuje cukrárnu, jež zásobuje jeho ordinaci novými pacienty. Pokud se ptáte, zda se liší traumata způsobená výchovou a ta, se kterými se následně adolescent neodvratně setká při příchodu do reálného světa, rozdíl je v **míře** a tím v okamžitém nároku na **schopnost zpracování**. V řadě západoevropských států byly, často na národní úrovni, implementovány projekty (pojmenované např. Stress-free Everyday Life) s cílem mj. zastavit rostoucí poptávku po psychiatrické péči. Generace, kterým byla tímto způsobem odepřena výchova, dnes jsou již významnou částí populace těchto zemí, a tak je efekt daných projektů velmi dobře zdokumentován [5-7]. A co myslíte, jak to dopadlo? Ano, nemýlíte se, počet psychiatrických pacientů **exponenciálně** roste. Opakuji, neroste rovnoměrně, ale **exponenciálně**. Pohříchu, **kapacita** příslušných institucí **nikoliv**. Proto byli politici, například v severských zemích, nuceni provést „reformu“. Každý, kdo se cítí být psychicky nemocný, má nyní zákonné právo být diagnostikován do měsíce od data, kdy projevil zájem. A skutečně se tak i děje! Jak? **Léčebná kapacita** byla **přesunuta** do kapacity **diagnostické** a vzdor varování před katastrofálními důsledky, výsledek se nakonec dostavil. Teď mají všichni svou diagnózu, ale **není, kdo by léčil**, takže onemocnění nově diagnostikovaných přechází do **chronické formy**. Některým by možná pomohla rychlá intervence, ale

**ang. snowflakes.

to už se nedozvíme. Místo toho roste zástup nemocných, kteří se své obtíže už nikdy nezbaví. Tvrdíte, že deset procent dětské populace trpí generalizovanou úzkostnou poruchou? Vážně? A doporučení? Rok na anxiolytikách a potom zkoušet vysadit, ale **pouze v „bezstresovém“ ročním období**. S veškerým vzděláním, jehož jsem dosáhl, se ptám: „A ono bezstresové období u generace, kterou stresuje i tající sníh na jaře, horko v létě, nedostatek slunečního svitu na podzim a zima v zimě, je které?“

Obr. 8 Hudební koutek SDR - bicí nástroje.

Nyní je pro vás připraven vizuální test. Prostudujte obrázek 8 a odpovězte, jaký ve vás vyvolal dojem. Vyberte jednu z následujících možností:

- a) odpor
- b) indiferentní dojem
- c) milou vzpomínku na dětství
- d) já jsem děsně zlobila
- e) nemilou vzpomínku na dětství
- f) rodiče byli přísní, ale spravedliví
- g) už v dětství jsem doma měla pravidelné pracovní povinnosti
- h) rodiče mě nikdy nebili
- i) musím koupit novou vařečku

Věřte tomu, nebo ne, výše jsou uvedeny odpovědi kolegů, kolegyně, klientů, klientek i pacientů a pacientek poté, co jim byl obrázek předložen ke komentáři. Zkuste nyní sami určit, které odpovědi převažovaly ve skupině **psychiatrických pacientů a pacientek**.

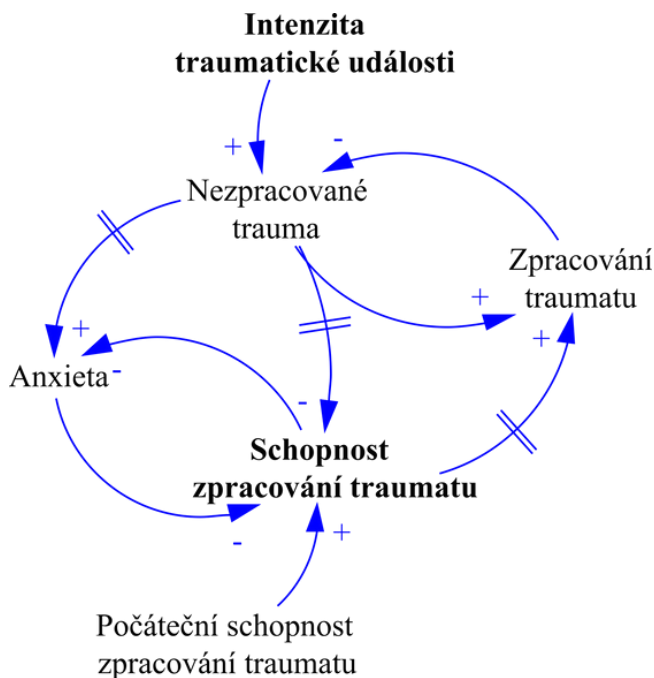
*O zoufalství lze hovořit pouze v případě, kdy jsou ztráty na bojišti tak vysoké, že k výcviku není čas.

Následně se zamyslete nad tím, jak odpovídali ti, kteří hladce přešli z období adolescence do dospělosti a ti, kteří mají problémy se světem podnes, přestože se už nacházejí ve zralém věku. Které z výše uvedených odpovědí (můžete jich teď vybrat více), se váží k lidem, stojícím od mládí „na vlastních nohách“? Není třeba listovat dále, správné odpovědi jsou uvedeny na stránkách 2-10.

Studenti mistrovského kurzu aplikace systémové vědy **nepřebírají nekriticky závěry jiného**, ať už je jím kdokoliv. Mě nevyjímaje. Prozkoumejte nyní soubor následujících tvrzení a navrhnete systémovou strukturu, kterou je bude možné ověřit. (1) Je věcí milujících rodičů, aby svého potomka nevystavovali **větší než snesitelné** míře uvedených prostředků. Výrok v sobě implicitně zahrnuje požadavek rodičovského chování, které dítě **kontinuálně** vystavuje **výchovnému působení ve snesitelné míře****. (2) **Láska**, která výchovné působení dítěti odpírá, je pak v důsledku **nenávisť**. (3) Ušetřit vojáka námahy výcviku a poslat jej do boje bez přípravy není projevem humanismu, pokrokářství ani lásky, ale tuposti, podlosti, sociopatie či zoufalství*. Všechny civilizace, které uzavřely své děti do bezpečných zón, ve kterých byly „chráněné“ před nástrahami světa, se **zhroutily**. Po některých zbyla puebla, obehnaná zdmi, na jejichž překonání stačil prostý žebřík. Hradby **nikdo nebránil**. Chcete-li současný příklad, stačí se podívat do tří světových stran. (4) Všude, kde byla výchova postavena mimo zákon, zůstalo původní obyvatelstvo **zcela bezbranné** vůči **invazním vlivům a bez boje podleho agresivním kulturám**. Zkusme nyní otestovat hypotézu, že pouze člověk, který je **soustavně vystavován traumatizaci spojené s výchovným působením**, je následně schopen **integrovat i traumata vysoké intenzity**,

**Má neurologická duše mě nutí s maximální důrazností upozornit vychovatele, že dítě nikdy a za žádných okolností nebijeme přes hlavu!!! Ke zmíněnému účelu a sezení má dítě zadek...

kteřá přináší reálný život, zatímco člověk, který prožil dětství chráněn od stresu, bolesti, zahanbení a prohry, končí ve skupině pacientů. Je doufám jasné, že úspěšně vychovávat může pouze **stabilní osobnost** za pomoci **stabilního systému pravidel** a **stabilní lásky** k potomkovi, který má v dospělosti uspět*. Ze systémového hlediska je struktura ochrany před destruktivním potenciálem traumatu triviální. Najdete ji na obrázku 9. *Počáteční schopnost zpracování traumatu* je u malého dítěte *de facto* nulová.

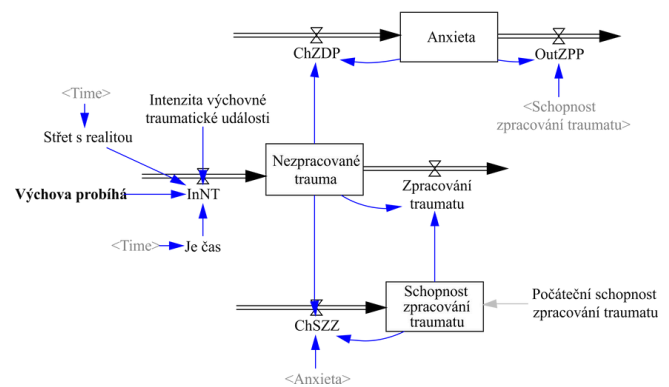

Obr. 9 CLD důsledků traumatizace.

Z hlediska dítěte, které dosud nebylo vystaveno výchově, je jediným vstupem traumatizace vnější událost, nebo série vnějších událostí, vyjádřená v diagramu *intenzitou traumatické události*. Událost zvyšuje úroveň *nezpracovaného traumatu* a je snižována procesem *zpracování traumatu*, který vyžaduje odpovídající *schopnost zpracování traumatu*. *Schopnost zpracování traumatu* je nepříznivě ovlivňována *anxiétou* (úzkostí) a *objemem nezpracovaného traumatu*. *Nezpracovaná traumata* vedou k nárůstu *anxiety*, jejíž počáteční hodnota je nulová. Pokud se ptáte, proč *zpracování traumatu* v

*Těm, kteří se ptají, jak dlouho má výchova v tomto formátu trvat, odpovídám: "Minimálně do konce období druhého imprintingu!" Dle potřeby i déle...

diagramu přímo neovlivňuje *schopnost zpracování traumatu* a považujete to za chybu, zamyslete se nad tím, jak proces probíhá v realitě. **Spouštěčem procesu učení** je totiž **nezpracované trauma** v kombinaci s **nízkou úrovní úzkosti**. *Zpracování traumatu* je příčinou poklesu objemu *nezpracovaného traumatu* – je to **míra poklesu**, či chcete-li **úlevy**, která podle našeho předpokladu **vytvoří paměťovou stopu!** **Nikoliv trauma samotné, ani jeho zpracování, ale pokles intenzity traumatizace.** A to je celé. Ani v tomto případě se nespokojíme s CLD a vytvoříme simulační model. Jedno z možných řešení najdete na obrázku 10.

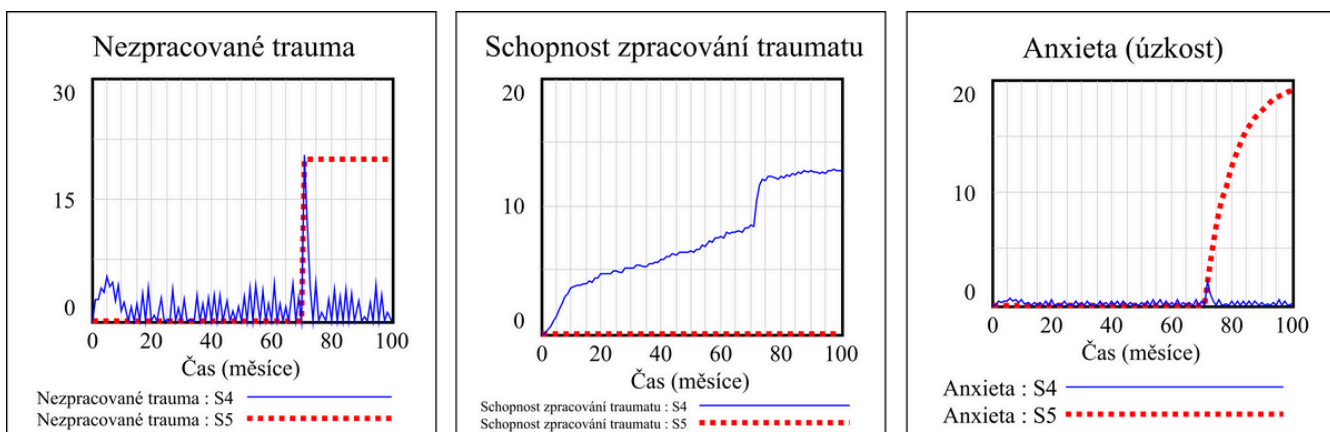

Obr. 10 FD následků výchovy a její absence.

Je v něm oproti diagramu o něco více proměnných, které slouží k nastavení dvou dalších scénářů. *Intenzita výchovné traumatické události* je modelována jako generátor náhodných čísel s normálním rozdělením, nabývající hodnot v intervalu $<0;5>$. *Je čas* je zbytkem po dělení času dvojkou (funkce MODULO) a nabývá hodnoty 1 jednou za dva měsíce, což je základní frekvence **výraznějších výchovných zásahů**, odvozená z rodičovských výpovědí i výpovědí vychovávaných dětí. *Výchova probíhá* je rovna jedné, pokud výchova probíhá. Ve **stress-free módu**, tedy při **absenci výchovy**, se proměnná *intenzita výchovné traumatické události* (slovy různých současných expertů a podobných ptáček „permanentní traumatizace“) neuplatní.

Střet s realitou je událostí, kterou nebudeme blíže specifikovat, nastane v sedmdesátém měsíci simulace a má, narozdíl od „traumatizace výchovou“ zhruba čtyřnásobnou hodnotu. Zkusme nyní vytvořit scénář S4, ve kterém je dítě vychováváno tmářskými metodami tradičních „konzerv“, které odmítají pochopit, že dítě se přece vychová a na život připraví **samo**. Pokud ho tedy nebudeme v jeho rozletu **brzdit** a **traumatizovat**. Proměnná „*Výchova probíhá*“ má tedy hodnotu jedna, střet s realitou má hodnotu 20 a uplatní se v **sedmdesátém** kroku simulace. Do té doby bude dítě provázet v případě jeho neposlušnosti rodičovské rozhořčení, které v něm vyvolá zahanbení a eventuálně přinese i bolest tělesného trestu. Ve výsledku simulace na obrázku 11 (modré průběhy) vidíme, že dítě operuje s jakousi **bazální**, nenulovou hladinou **úzkosti**, která v raných fázích výchovy nabývá hodnot v intervalu $<0;0.5>$ **ze sta možných**. Jeho *schopnost zpracování traumatu* postupně roste, až za dobu simulace z nuly dosáhne hodnoty 12 a tři čtvrtě. Po sedmdesáti měsících se dítě (adolescent) dostane do kontaktu s realitou. Pro vychované dítě to může být kontakt s patologickou osobností v nadřízeném postavení, neúspěch ve vztahu s opačným pohlavím, výrazný neúspěch ve studiu či prvním zaměstnání atd. Hladina jeho úzkosti

následkem traumatu intenzity 20 prudce vzroste na hodnotu **2** (!), aby se v dalším kroku vrátila na svou bazální hodnotu kolem 0.3. Míra jeho *úzkosti* je v příkrém **nepoměru** k intenzitě události, vnímá jej jako výkyv s **desetinásobně nižší intenzitou**, než ve skutečnosti je a událost **nezanechává žádné následky**. Ve scénáři S5 výchovnou „traumatizaci“ **vypneme**. Necháme jedince žít v bezstresovém prostředí, aby se vychovával a připravoval sám, ani Newtonova zákona se nebudeme všímat. V sedmdesátém měsíci simulace ho vystavíme traumatu **stejně intenzity**, jako jedince ze scénáře S4. S hrůzou se například dozví, že svět mu neleží u nohou a nikdo mu poté, co vystudoval teorii lesbického tance nenabízí milion měsíčně, stravu zdarma, nebo že slibované patnáctiminutové město je ve skutečnosti městem šestnáctiminutovým. Z červených grafů na obrázku 11 vidíme, že dítě užívá bezstresového života, jeho bazální míra úzkosti je (teoreticky) **nulová** až do onoho osudného setkání se životem. Událost intenzity 20 vyvolá úzkost, která za dobu simulace vyroste na hodnotu **19.6** a stále nedosáhne vrcholu (srovnejte se 2 scénáře S4). Připomínám, že traumatická událost je dávno pryč, trvala stejně dlouho jako ve scénáři S4. Schopnost zpracování traumatu jedince ze scénáře S5 je **nulová** a nezbývá tedy, než prohlásit: „Vítejte u nás v ordinaci!“

Obr. 11 Výsledky simulace scénářů S4 a S5

Možná vás zajímá, co vlastně provedla malá hřišnice z první strany tohoto čísla. Zjistíte to z obrázku 12. Prala se s mladším bráškou! Jak výchovný zásah proběhl a které úkony s ním byly spojeny, přesně nevíme. Víme jen, že slečna skončila v koutě, kde byla nucena přemítat o svém zločinu.

Obr. 12 Zločin. Finální fáze trestu zobrazena na obálce tohoto čísla SDR.

Vyvolává-li ve vás tento příběh úzkost, vraťte se zpět na začátek a zkuste text i modely prostudovat ještě jednou. Pokud ani to nepomůže, nad nešťastným osudem sourozenců s barbarskými rodiči zatím nezapouštějte. Přes pečlivé zkoumání se zatím odborníkům ve výrazu jejich tváří, slovním projevu i výpovědi nedaří

Obr. 13 Těžce traumatizované dítě (vlevo), vychovávané barbarskými metodami.

zachytit známky posttraumatické stresové poruchy (obrázek 13). Experti nechápou proč, dívají se na celou věc dokonce z ptačí perspektivy a zahrnují

do svých analýz všemožné proměnné, dosud ale plausibilní důvod **odolnosti** sourozeneckého páru vůči zjevnému týrání nenašli. Pro úplnost uvádíme ještě na obrázku 14 záběr na bratra, který je podle všech dostupných zpráv vystaven stejnému nelidskému zacházení jako jeho úzkostně-depresivní sestra.

Obr. 14 Najděte sedm příznaků PTSD.

Závěrem je tedy možné říci, že staré konzervy dobře věděly, jakou má mít výchovný proces strukturu a jaké metody přinesou žádoucí výsledky. **Neznamená to, že vychované dítě bude připraveno na všechno.** Devastující události ho mohou významně zasáhnout a poškodit [3]. Je ale **připraveno**, narozdíl od sněhové vločky ze scénáře S5, **čelit výzvám života**. Stalo se **odolným a adaptabilním**, jeho hluboce zažitě vzory chování tvoří s vysokou pravděpodobností **stabilní, na vlastních nohách stojící a neporušenou osobnost**.

Vím, máte za sebou už třináct stránek textu, ale stále nám zbývá jedno téma. Tím je fenomén, který v průběhu času umožní snižovat intenzitu výchovných zásahů (a tím bolesti, zahanbení atd.) a rozvinout vnitřní schopnost jedince postavit se zpříma a zvednout hlavu tváří v tvář realitě života. Začnu příběhem z mého života. Byl jsem druhdy s jinými pozván k návštěvě vzácného kolegy a jeho ještě vzácnější paní. Jejich synové se nacházeli v různých místnostech domu,

tehdy asi desetiletá dcera se, alespoň podle šumění vody slyšitelného na chodbě, sprchovala v koupelně. Tichá a kultivovaná společnost se rozestavěla a usadila v obýváku, hostitelé postupně plnili přání hostů stran občerstvení, najednou však do obýváku vletěla, jak byla zvyklá, zmíněná dcera, a na sobě měla to samé, co v den svého zrození. Tedy nic. Když zjistila, že stojí *au naturel* uprostřed vážené společnosti, vyjekla, přikryla si rukama nejchoulostivější místa, pro větší efekt se přikrčila a zrudla. Jak psáno v knihách, až po kořínky vlasů. Bleskurychle se otočila a chystala se co nejrychleji zmizet. V tu chvíli jsem ji zastavil: „-A-... stůj!“ Došel jsem k ní a něco jí pošeptal do ucha. Vyvalila na mě oči, já jsem ale vážně přikývl a ukázal jí hlavou ke vchodu. Malá slečna se narovnal a klidnou chůzí odešla ke dveřím. V nich se otočila a s hlasitým „Bléééééééééééé“ vyplázla na shromážděnou společnost jazyk. Opět se otočila a odkráčela pryč. Společnost vybuchla smíchy. Když už oblečená -A- za pár minut vstoupila s rošťáckým úsměvem do obýváku, ctihodní akademici začali tleskat a upřímně se smát. Možná si říkáte: „No to je řečí, kvůli jednomu holému zadku!“ Ale nemylte se. -A- byla v častém kontaktu s téměř všemi přítomnými, je dosti pravděpodobné, že by příhoda vedla k jejímu **sociálnímu stažení**, protože v tomto věku už dívky bývají dost stydlivé. Její reakce v uvedené situaci neskončila vznikem traumatické paměti na **hluboké zahanbení**, ale jako **veselá vzpomínka na lumpárnu**, kdy mohla beztrestně vypláznout jazyk na dva děkany a jednoho rektora, proděkany a šéfy kateder s jejich adolescentními potomky nevyjímaje. Je to již řada let a věřte, že dnes už se příhodě řehtají její malé děti. Říkáte si, že to nemohla být vychovaná

holka, když vyplazovala na dospělé jazyk. Ale byla. A velmi dobře. To, co ji v danou chvíli „zachránilo“, byl fenomén, kterému se budeme věnovat v poslední části této práce. Jak to, že na můj příkaz skutečně zastavila a setrvala tak dlouho, než jsem jí vysvětlil, co má udělat a proč všechno do puntíku přesně udělala? Ba co přesně, grácii jejího pohybu jsem jí vysvětlovat nemusel a ani bych to neuměl. Byl jsem pro ni totiž **autoritou**. Už jako maličká byla nesmírně zvědavá, a tak poslouchala mé žvásty na nejrůznější témata, ptala se, a její „proč strejdo?“ si budu s úsměvem pamatovat do smrti smrtoucí. Později se chodila radit o holčičích problémech a vlastně to neskončilo do dnešních dnů. Témata se v průběhu let střídala, a nerad bych se mýlil, ale myslím si, že autoritou jsem pro ni dodnes. Pochopitelně mnohem nižší, než jsem kdysi býval.

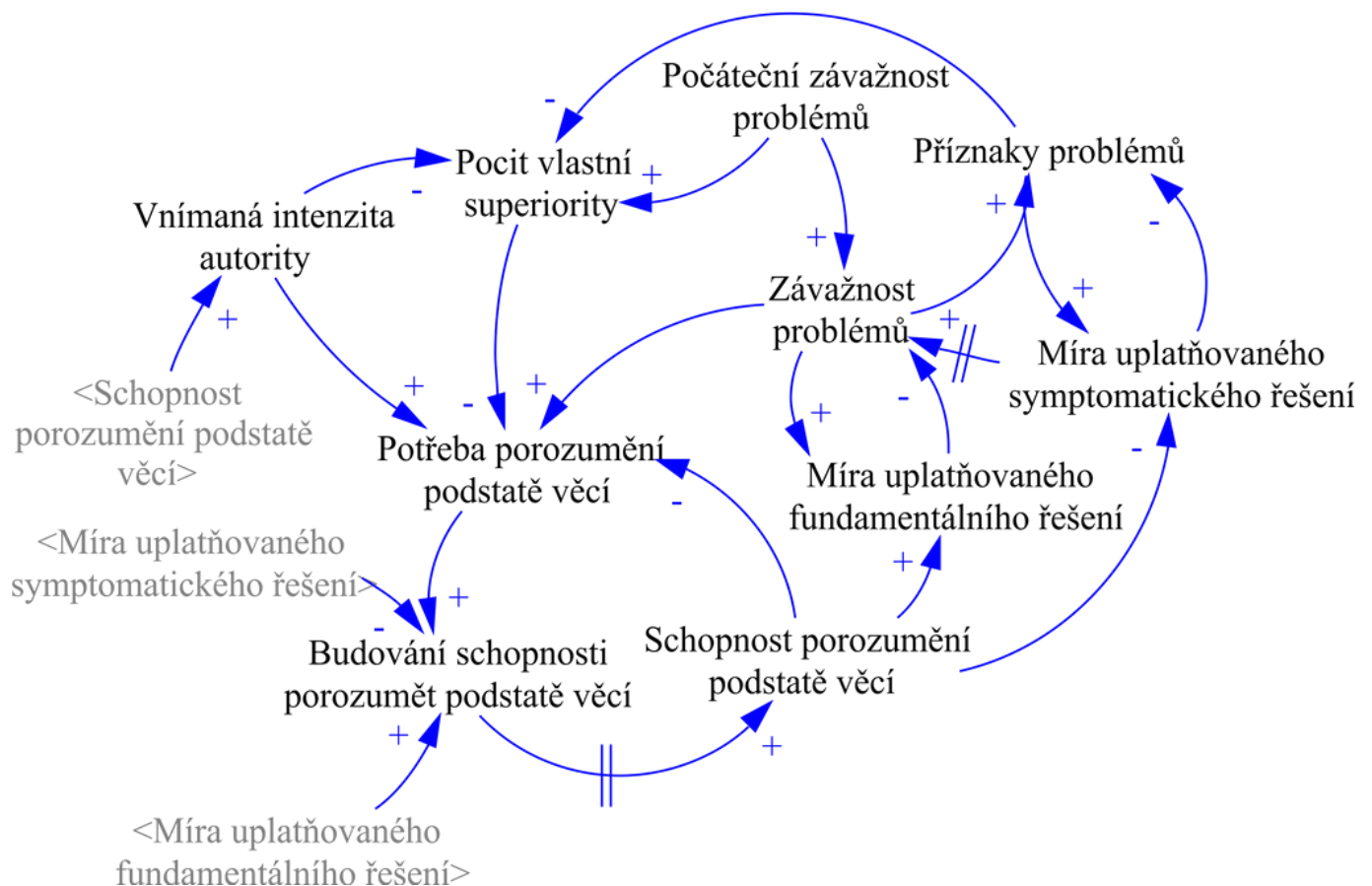
Postupnou degradaci fenoménu autority v tzv. „západní společnosti“ geniálně popsala ve své *Krizi kultury nešťastná** Arendtová [8]. Tvrdila, že již člověk devatenáctého století měl o autoritě pouze mlhavou představu a od 20. století dále už vůbec nevíme, co to je. Možná užila svou oblíbenou hyperbolu, ale my se nad dynamikou autority zamyslíme v kontextu diskutovaného tématu. Chtělo by se říci, že pokles jejího výskytu vysoce koreluje s mírou rezignace na výchovu, uplatňuje se ale ještě jeden výrazný fenomén. Objevit ho bude vaším prvním úkolem.

Má úvaha je vyjádřena diagramem na obrázku 15. Mějme situaci, ve které se ocitá člověk, který ani netuší, co slovo autorita znamená. V průběhu života začíná čelit problémům. Jakýmsi „generátorem“ problémů je v mém diagramu proměnná *počáteční závažnost problémů*. Ta ovlivňuje *závažnost problémů*, které je možné řešit výhradně pomocí tzv. fundamentálního řešení.

*měla nešťastný zvyk psát a říkat pravdu..

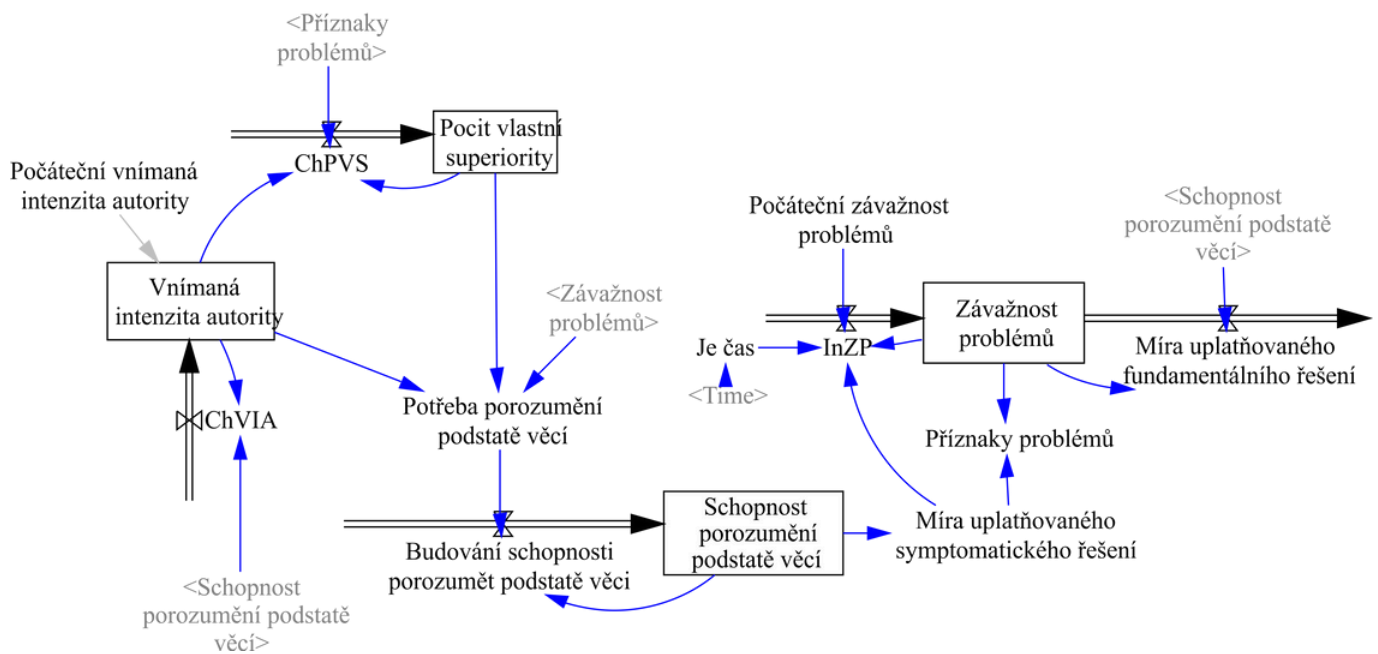
Jinými slovy řešením, které je založeno na *znalosti podstaty řešeného problému*. Fundamentální řešení je možné pouze v případě, že existuje *schopnost porozumění podstatě věci*. Pokud schopnost neexistuje, nebo je velmi malá, uplatňuje se pouze symptomatické „řešení“. Uvádím ho záměrně v uvozovkách, protože se, *sensu stricto*, o řešení **nejedná**, jde o pouhé **odstraňování příznaků**. *Symptomatické řešení* tedy odstraňuje příznaky problémů a zároveň ztěžuje řešení fundamentální zhoršováním *závažnosti problémů*. Zhoršení se sice děje se **zpožděním**, ale negativní vliv „záplatování“ na *závažnost problémů* je nezpochybnitelný. Daří-li se *příznaky problémů* odstraňovat, roste *pocit vlastní superiority*. Tato proměnná by se tedy klidně mohla jmenovat **pýcha**. Pocit vlastní superiority zvyšuje i *počáteční*

závažnost problémů. Proč? Neměla by ji spíše snižovat? Pohříchu nikoliv. Čím těžší problém k řešení, tím větší pýcha toho, kdo „byl pověřen řešením složitého úkolu“, nebo „našel dost odvahy k tomu, aby se utkal s problémem, k jehož řešení ostatní neměli odvalu“ apod. *Budování schopnosti porozumět* je dáno *potřebou porozumět* a zvyšováno již existujícím *porozuměním*, ale snižováno mírou uplatňovaného záplatování, tedy pouhého odstraňování příznaků. *Schopnost porozumění podstatě věci* zvyšuje *vnímanou intenzitu autority*, je vyjádřením sokratovského či spíše platonského „vím, že o dané věci nic nevím“, a je tudíž vyjádřením **pokory**. A konečně, *vnímaná intenzita autority* snižuje pocit vlastní superiority. Zkuste nyní mentálně simulovat scénář S6, ve kterém je počáteční hodnota *vnímané intenzity*

Obr 15 CLD dynamiky autority a superiority.

Obr 16 Diagram toků dynamiky autority a superiority.

autority nulová a scénář S7, ve kterém bude mít maximální hodnotu, tedy 100. Minimální *vnímaná intenzita autority* by měla vést k uplatňování *symptomatického* záplatování a tím k růstu závažnosti problémů, že? A maximální intenzita autority by naopak měla nastartovat proces učení a postupné uplatňování fundamentálního, skutečného řešení problémů. Co v diagramu vyjádřená dynamika znamená v **kontextu výchovy**? V něm bude symptomatické řešení reprezentovat **hru** nebo podobnou činnost, která dítě "baví". Schopnost porozumění podstatě věcí pak znamená pracovní, tvůrčí činnost vyžadující úsilí, **sebepřekonání** a vůbec všechny aktivity, které si dítě, dostane-li příležitost, **samo od sebe nikdy nevybere**. Autoritou je potom pochopitelně míněna **autorita rodičovská**, jejíž automatická existence (tedy to, že prostě **jsem** maminka nebo tatínek) má zajistit, že dítě **samo** zahájí proces učení a rozvine svou vrozenou neschopnost, která se transformuje ve schopnost...

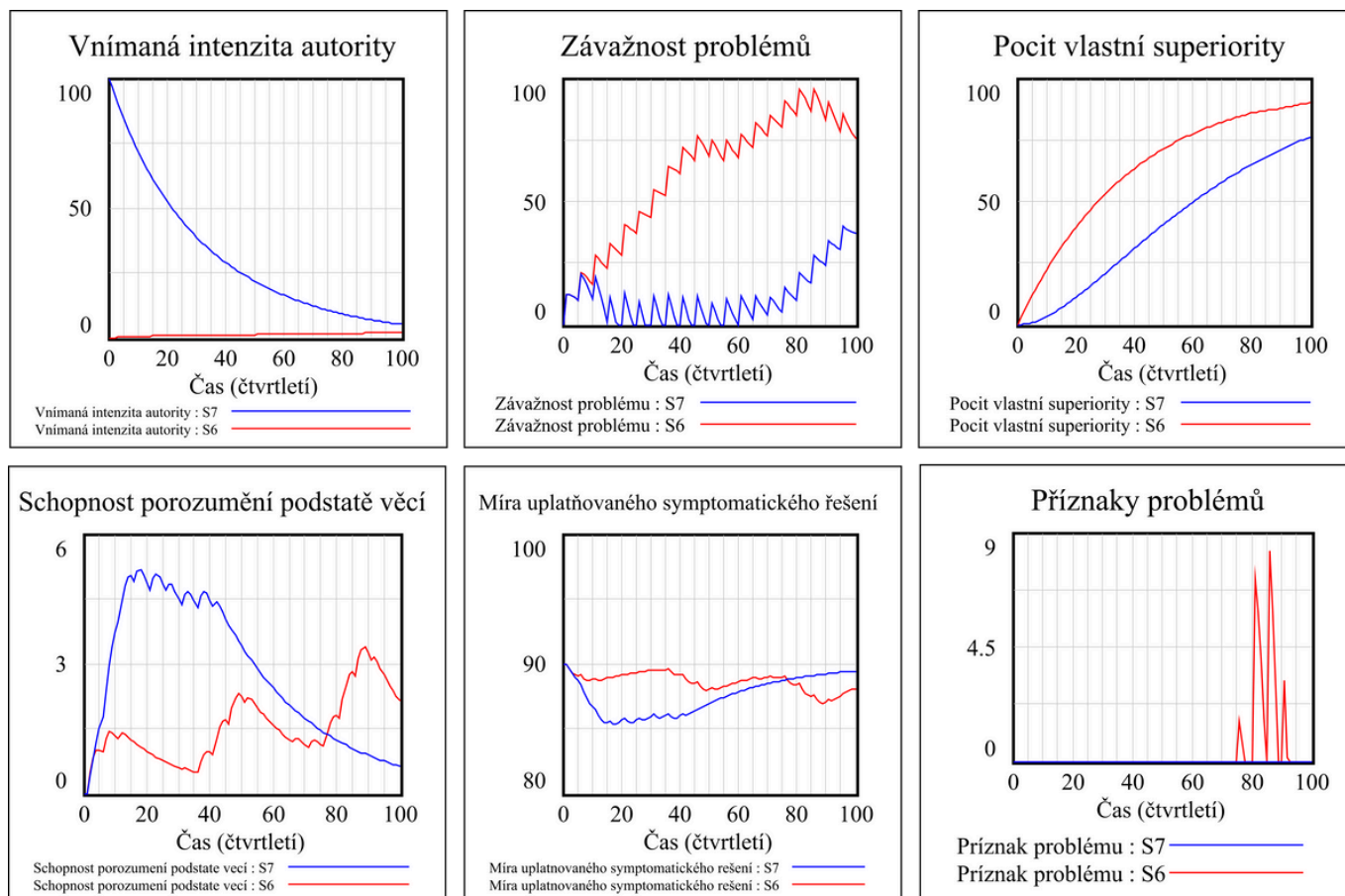
O obtížích predikce chování komplexních systémů z příčinného smyčkového diagramu dobře víme. Proto bude třeba i tentokrát vytvořit diagram toků. Jeho možnou podobu najdete na obrázku 16. Při psaní rovnic dbejte na to, aby žádná z **měkkých** proměnných nedosáhla hodnot mimo interval $\langle 0;100 \rangle$. Spusťte simulaci, budeme tentokrát simulovat sto čtvrtletí, tedy dvacet pět let, a zjistíte, jak se budou chovat proměnné simulačního modelu. Své výsledky porovnejte s mými na obrázku 17. Výsledky scénáře S6 (červené průběhy) v podstatě odpovídají odhadu z výše uvedené mentální simulace. Zato scénář S7 (modré průběhy), který měl prokázat pozitivní vliv počáteční vysoké hodnoty *vnímané intenzity autority* dopadl poměrně děsivě. Co z našeho experimentu vyplývá? V protikladu k nápisu na české prezidentské standartě nikoliv pravda, ale **pýcha vítězí**. Proč? Roste totiž i následkem „úspěchů“, které **žádnými úspěchy nejsou**. Teď tedy víme, kde se berou sebevědomí, nafoukaní hlupáci, neschopní samostatného života.

Absence **neustále obnovované** autority, která je po dostatečně dlouhou dobu uplatňována na základě moci a síly vede k chování, popsanému v (tak nadějném) scénáři S7. **Sebevědomí** musí být **úměrné schopnostem**, jeho umělé, na lži založené zvyšování označováním **inferiority** za **normu**, nebo dokonce za **úspěch** se rodičům, společnosti a dítěti samému vrací jako bumerang. Výsledky scénáře S7 tedy varují: “Maminko, tatínku, **nepodporujte** své děti v hrlosti, je-li založena na jejich neschopnosti a nespolehejte na to, že v jejich očích zůstanete autoritou *ad infinitum*.” Je už jasné, že i absolutní počáteční autorita nakonec ve střetu s pýchou na celé čáře **prohraje** a zbyte pouze ničím nepodložené sebevědomí, které ve střetu s realitou skončí pro dítě katastrofou. Třetí část našeho dlouhého setkání končím zadáním: “Formulujte scénář S8 ve kterém nedojde k růstu *pocitu vlastní*

superiority (tedy pýchy), naopak poroste **schopnost porozumění podstatě věcí**.” Možná, že řešení spočívá v úpravě systémové struktury, zavedení nového pravidla, či v soustavném kontaktu jedince s někým či něčím. Hledanou podstatu lze elegantně vyjádřit **trinitou***. Víc napovídat nebudu. Pokud uspějete, odhalíte úplně tajemství výchovy. Autoři prvních tří funkčních řešení tím splní semestrální práci a navíc obdrží sadu **čtyř bajek Davida Hutchense**. Na tři poslední čeká vařečka. Řešení totiž stačí opsat...

REFERENCE

1. Maslow AH. A theory of human motivation. Psychol Rev. 1943;50(4):370-96.
2. Cipolla CMA. The basic laws of human stupidity.
3. Šusta M. Průvodce systémovým myšlením. Proverbs, a.s.; 2023.
4. Komenský JA, Gindely A. Informatorium školy mateřské. Praha: Museum království Českého; 1858.
5. Keeton CP, Kolos AC, Walkup JT. Pediatric generalized anxiety disorder: epidemiology, diagnosis, and management. Paediatr Drugs. 2009;11(3):171-83.
6. Lin LY, Sidani JE, Shensa A, Radovic A, Miller E, Colditz JB, et al. Association between social media use and depression among u.s. young adults. Depress Anxiety. 2016 Apr;33(4):323-31.
7. Mastrobattista L, Gomez Perez LJ, Gallimberti L, Genetti B, Andreotti A, Fassinato D, et al. Psychosocial risk and protective factors for youth problem behavior are associated with food addiction in the Generation Z. Front Public Health. 2024;12:1414110.
8. Arendt H. Between past and future six exercises in political thought. New York: Viking Press; 1961.

Obr 17 Výsledky simulace scénářů S6 a S7.

* Trinita nazvaná např. “Plnost” či “Smysluplnost výchovy má ve svých vrcholech tři proměnné (protože je trinitou). První proměnnou není těžké určit, je jí láska, druhou objevíte při studiu posledního diagramu tohoto článku a třetí? Maličko a užijte ji, opět maličko a zmizí..

PRŮVODCE SYSTÉMOVÝM MYŠLENÍM

Třetí vydání bestselleru Marka Šusta je nyní na skladě. I po dvou dotiscích druhého vydání zájem neutuchá...

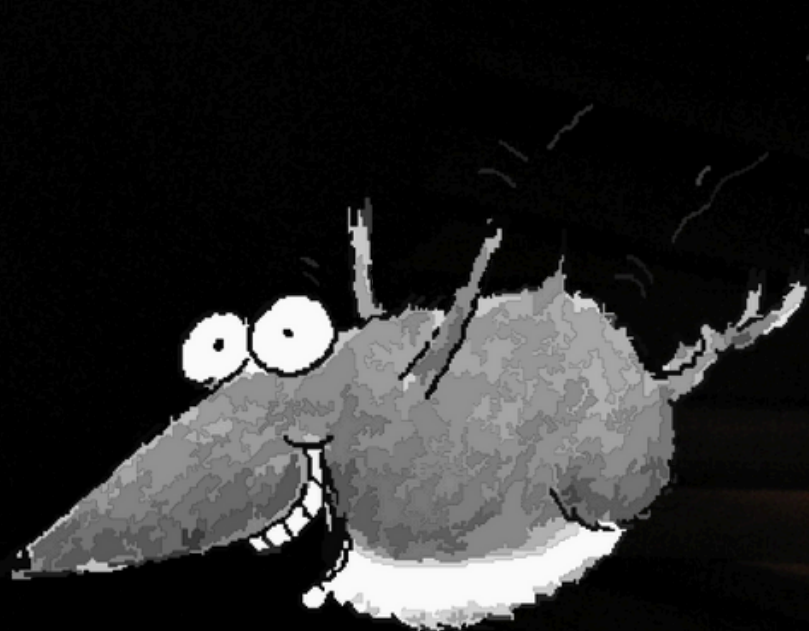
Objednávejte na:

sciencedynamics.net

Karlovo nám. 290/16, 120 00 Praha 2

Lumíci se vrátili!

knížky, které koupíte dětem,
ale už je nikdy nedáte z ruky...

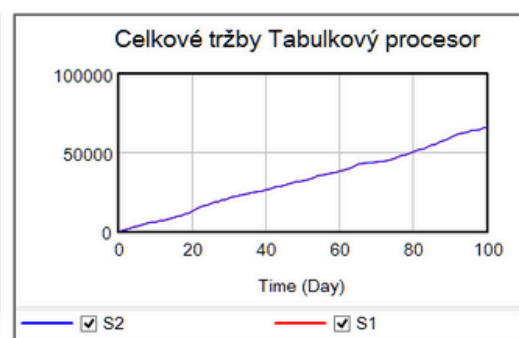
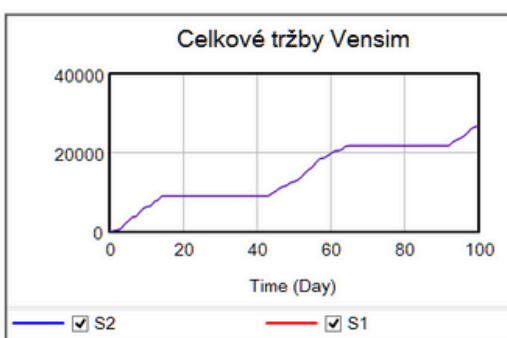
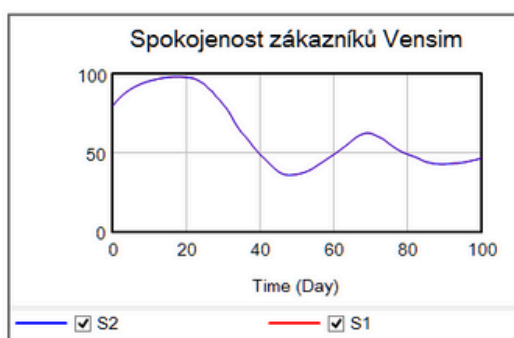
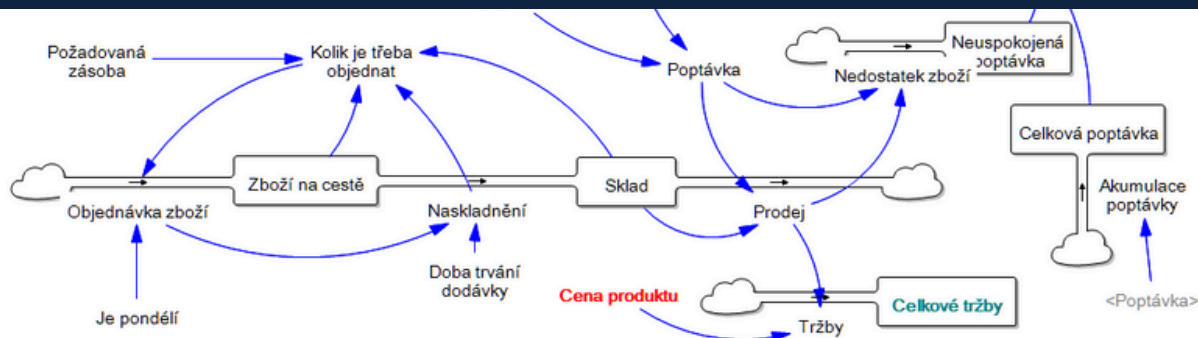
Objednávejte na:

sciencedynamics.net

Karlovo nám. 290/16, 120 00 Praha 2

Specializovaný kurz - Úvod do

SYSTÉMOVÉ DYNAMIKY

KÓD KURZU: SD-SD1

Úvodní kurz systémové dynamiky je věnován základům systémového přístupu a práci s počítačovými modely. Je určen těm, kteří se chtějí stát odborníky na systémové řešení problémů, nezávisle na odvětví ve kterém působí. Firmy, státní správa, samospráva, konzultanti v různých oborech - všichni se mohou naučit vytvářet počítačové reprezentace problémů a testovat dopady zvolených nápravných opatření ještě předtím, než jsou zavedena do praxe. Měníte strategii? Klesají prodeje? Příliš vysoké náklady? Chcete expandovat? To je jen zlomek problémů, které vám systémová dynamika pomůže řešit.

POŽADAVKY NA ÚČASTNÍKY:

- Znalost práce na PC
- Znalost základů Systémového myšlení výhodou

ČASOVÉ A TECHNICKÉ POŽADAVKY:

Školení je koncipováno jako dvoudenní, od 9:00 do 17:00. Od 12:00-13:00 bude přestávka na individuální oběd, v průběhu školení bude k dispozici občerstvení, káva, čaj a nealkoholické nápoje. Účastníci budou ke své práci potřebovat notebook s operačním systémem Windows®XP nebo vyšší, nainstalovaný Vensim 6 libovolné verze (doporučený je Vensim DSS) a (volitelně) MS Excel® 2000 nebo vyšší. Ke školení budou využívány knihy Průvodce systémovým myšlením a Referenční příručka k Vensim.

PROGRAM KURZU:

- Systémová podstata problémů
- Tvorba příčinných smyčkových diagramů
- Převod příčinných smyčkových diagramů do diagramu hladin a toků
- Simulace modelů
- Návrh a vytváření uživatelského rozhraní
- Formulace doporučených politik včetně jejich ověření

PROFIL ÚSPĚŠNÉHO ÚČASTNÍKA:

Účastník školení bude schopen vyjádřit problém pomocí příčinného smyčkového diagramu a ten potom převést do podoby jednoduchého počítačového modelu, zvládne simulovat vytvořené scénáře a doporučit nejvhodnější postup řešení předmětného problému.

Science Dynamics Review®

Illis qui scientiam amant

Časopis pro rozvoj systémové vzdělanosti

Vydavatel/Publisher:
Proverbs, a.s.
Karlovo náměstí 290
120 00 Praha

Plura de telephono (+420) 603 40 77 11 aut per epistulam electronicam SDR@sciencedynamics.net accipe.
Více informací získáte na čísle (+420) 603 40 77 11 nebo na e-mailu SDR@sciencedynamics.net

Access to all issues at <https://sciencedynamics.net/index.php/en-us/blog>
Přístup ke všem číslům na <https://sciencedynamics.net/index.php/cs/blog>

Fons imaginis: canva.com - hac vice sinceram gratias Vjacheslav Nikolaenko pro pulchris imaginibus filiorum eius.

Image source: canva.com - this time sincere thanks to Vjacheslav Nikolaenko for the lovely pictures of his children.

© 2024 Proverbs, a.s.